

Installatörsföretagen, Plåt & Ventföretagen samt Isoleringsfirmornas Förening

Remissvar på "Gemensamt ansvar - en modell för planering och dimensionering av gymnasial utbildning, SOU 2020:33"

För att Sveriges nationella mål att nettoutsläppen av växthusgaser ska vara noll år 2045 behöver teknikininstallatörerna bli fler:

- Vi behöver bli fler för att genomföra de insatser som redan är politiskt beslutade för ökad energieffektivisering, elektrifiering och digitalisering.
- Vi behöver bli fler yrkesskickliga installatörer som kan planera, projektleda och utföra jobbet.
- Det krävs kompetens för att installera smart teknik som energieffektivt förflyttar värme, vatten, el och luft genom elnäten och rörledningarna.

Idag utförs detta samhällsviktiga arbete av de ca 65 000 medarbetare som är anställda i de ca 4 500 medlemsföretag som utgör våra tre medlemsorganisationer. Vi beskrivs i detta remissvar som "installationsbranschen". Branschen består dock av fler organisationer, till exempel Svenska Kyl- och värmepumpsföreningen, Svensk Ventilation och Sveriges Elkraftentreprenörer.

Precis som regeringen beskriver i budgetpropositionen för 2021 är byggnader en central lösning för ett klimatpositivt samhälle – vi behöver bara skapa ett system för där grundutbildning på gymnasial nivå effektivt länkas ihop med möjligheter för individer att omskola sig, eller lära sig mer om sådant de redan kan. Vi behöver också göra det möjligt att byta karriär mitt i livet. Alla professioner behöver förnyas av människor som tar med sig erfarenheter från helt andra områden, både från den svenska arbetsmarknaden och andra kulturer.

Vi behöver skapa ett ekosystem för utveckling av klimatsmarta kompetenser!

Installationsbranschens analys

Utredningen om planering och dimensionering av kommunal vuxenutbildning och gymnasieskola har utfört ett gediget och grundligt arbete med att ta fram kunskap om de utmaningar som regeringens direktiv pekade ut. Betänkandet är välskrivet och innehåller alla relevanta diskussioner.

Installationsbranschen delar dock Sveriges Kommuners- och Regioners bedömning att "den byråkratiska överbyggnad som utredningen föreslår också riskerar att ge tröghet och bristande flexibilitet i utbildningssystemet. Det kan i sin tur leda till minskad resurseffektivitet, snarare än den förbättrade som direktivet efterfrågar".

Som representant för en bransch där företagen har i snitt 9 anställda vill vi lyfta vår oro över att utredningen innehåller förslag som riskerar att skapa en byråkratisk koloss där små företag och små branscher blir osynliga. Dimensioneringen av gymnasial utbildning kan inte vila på branschorganisationers möjlighet att påverka – den måste vila på företagens och samhällets

reella behov. Företag och vuxna individer måste ges större möjlighet att själva fatta beslut som leder till att Sveriges kompetensförsörjning fungerar.

Det gäller framförallt yrkesroller som dagens ungdomsgymnasium inte klarar av att tillhandahålla med tillräcklig volym och kvalitet för montering av isolering, beklädnad, ventilation, kyla och värme samt installation av elektrisk överföring och kontroll över de elektriska signaler som styr alla aspekter av våra dagliga liv.

God ekonomisk hushållning när det gäller gymnasial utbildning handlar inte bara om hur offentliga resurser organiseras. Det handlar minst lika mycket om individens möjligheter till ett livslångt lärande och det lilla företags behov av att snabbt kunna hitta rätt kompetens utan orimligt stora risker och höga administrativa kostnader.

När 15-åringen funderar över gymnasievalet handlar det om livets framtida möjligheter; Vem kan jag bli? Vem vill jag vara under gymnasietiden? Då kan ett yrke som isolerare, eller linjemontör, framstå som extremt abstrakt - om dessa yrken överhuvudtaget finns som möjliga alternativ. Därför är möjligheten att komplettera eller byta inriktning som vuxen helt avgörande för att svenska fastigheter ska kunna bli klimatpositiva, eller att Sveriges klimatomställning genom elektrifiering av transporter vara möjlig.

De stora klimatsmarta teknik- och infrastruktursatsningar som regeringen gör i budgetpropositionen för 2021 utmanar det system vi idag har för att utbilda och vidareutbilda individer. Vi måste utveckla strukturer och incitament som hjälper företag att hitta och utveckla den kompetens de behöver för att kunna vara attraktiva på en arbetsmarknad med många alternativ. Att kunna behålla och utveckla sina medarbetare är helt enkelt en överlevnadsfråga för våra medlemsföretag.

Vår analys styrks av följande skrivning i budgetpropositionen för 2021:

“Syftet med förslagen är bl.a. att trygga den regionala och nationella kompetensförsörjningen, effektivisera resursutnyttjandet och förbättra tillgången till ett brett utbildningsutbud”.

Installationsbranschens förslag

Tillsammans med de tre organisationer som står bakom detta remissvar delar även Svensk Ventilation, Sveriges Elkraftentreprenörer och Svenska Kyl- och Värmepumpsföreningen uppfattningen att utredningen behöver kompletteras med följande sex förslag för att installationsbranschen fullt ut ska kunna bidra till regeringens ambitioner med klimatomställningen.

- 1) Yrkesprov som säkerställer kvaliteten i gymnasial utbildning för unga och vuxna
Våra små medlemsföretag har begränsade ekonomiska marginaler. Yrkesprov är ett bra verktyg för att säkerställa att eleven har rätt kompetens. Det ger läraren konkreta läranderesultat att arbeta mot och företaget som anställer kan känna sig trygga med att den nyanställda snabbt kan möta kunden.
- 2) Rätt att läsa gymnasiekurser för Företagslärlingar som våra medlemsföretag anställer
Installationsbranschens kollektivavtalade modeller för Företagslärling (www.insu.se) gör det möjligt att komplettera med kompetenser som det reguljära utbildningssystemet på orten saknar. Utbildningsformen har också visat sig vara ett viktigt verktyg för att samhällsbyggnadssektorn ska nå Regeringens mål om minst 25 procent kvinnor 2030. För att systemet ska kunna utvecklas måste de små företagen avlastas genom garanterad tillgång till gymnasiekurser i fastställda yrkespaket för det aktuella yrket.

3) Kompetensavdrag motsvarande arbetsgivaravgiften för en Företagslärling som saknar tidigare erfarenhet eller utbildning

När våra små medlemsföretag anställer en person som saknar relevant utbildning och yrkeserfarenhet är det rimligt att upplärlingskostnaden delfinansieras av staten genom en typ av kompetensavdrag motsvarande arbetsgivaravgiften.

4) Garanterade utbildningsplatser för samhällsviktiga funktioner

De funktioner som MSB klassificerar som samhällsviktiga måste också kompetensförsörjas. För att säkerställa elektrifiering och fungerande elförsörjning krävs till exempel 20 utbildningsplatser per län för elkraftmontörer (eldistribution). Serverhallar, sjukvård och livsmedelshantering måste också garanteras genom kyl- och ventilationsteknik. Vatten- och avloppsnätet måste upprustas med mångmiljardbelopp och byggas ut för att säkerställa tillgången på rent vatten.

Ett viktigt verktyg för att säkerställa samhällsviktiga funktioner är en revidering av gällande förordning för försöksverksamheten för Branschskola. Skolverket överlämnade i december 2019 en rapport till utbildningsdepartementet med konkreta förslag.

5) Ökat inslag av individualisering med olika studietakt och individuellt anpassad mix av skolförlagd och arbetsplatsförlagd träning

Genom vårt fleråriga arbete med Främjandemedel har vi lärt oss att individen måste få en starkare plattform under resan mot anställningsbarhet. Vägledning, validering och komplettering med gymnasiekurser kan med fördel kombineras med perioder av praktik. Vid behov kan också en coach säkerställa att samspelet mellan individen, det lilla företaget och samhället fungerar. Behovet av en coach ska på ett smidigt sätt kunna beställas av det lilla företaget.

6) Garanterat yrkespaket för elever på högskoleförberedande program

För det samhällsvetenskapliga programmet är prognosen för examen från högskolan ca 30 procent. Ge därför dessa elever chansen att välja ett yrkespaket inför år 3 på gymnasieskolan eller i direkt anslutning till studentutspringet. Det skulle radikalt sänka etableringsåldern i Sverige.

Med dessa kompletterande förslag ökar möjligheten att infria dimensioneringsutredningens uppdrag att:

- Förbättra elevernas tillgång till ett allsidigt brett utbud av utbildningar av hög kvalitet.
- Trygga den regionala och nationella kompetensförsörjningen.
- Främja en likvärdig utbildning och minska segregationen.
- Effektivisera resursutnyttjandet.

Med våra förslag för en lärlingsutbildning som styrs av företagets behov kan försörjning av kompetenser som är viktiga för klimatomställningen säkerställas utan kostnadsdrivande administration. Det ger också Sverige en lärlingsutbildning som infriar de rekommendationer EU-kommissionen tagit fram. Våra upplägg för "Företagslärling" kan med fördel också användas som modell för kommunernas lärlingsvux.

Utredningen beskriver själva den utveckling som vi vill hitta en lösning på: "Situationen inom VVS- och fastighetsprogrammet kan användas som ett illustrerande exempel. De mindre

inriktningarna på detta program – i synnerhet fastighet, men även kyl- och värmepumpsteknik samt ventilationsteknik – har försvunnit från flera pendlingsområden. Oftast handlar det om en utfasning på grund av lågt antal sökande, men i vissa fall kan nedläggningen bestå i att redan få platser i form av gymnasial lärlingsutbildning försvunnit helt”.

Våra små medlemsföretag har en tradition av att lära upp nya, unga, medarbetare och tidigt ge dem ett ansvar som främjar lärande. Eftersom installatören hela tiden stöter på nya, svåra, problem finns det också en tradition av att ringa en kompis. Vår bransch präglas av en stark tradition av informellt lärande. Samhällets stöd till det kollegiala lärande och ständiga problemlösande som är installatörens vardag behöver dock utvecklas.

Vi bifogar en rapport från WSP som tydligt illustrerar hur dagens dimensionering inte klarar av att tillgodose Stockholms län med de kompetenser som krävs för politiskt beslutade insatser för klimatomställningen, ”Bristen på installatörer – ett Stockholmsperspektiv”.

Ola Månsson

Johan Lindström

Johan Sjölund

VD, Installatörsföretagen

VD, Plåt & Ventföretagen

VD, Isoleringsfirmornas förening

Betänkandets förslag

Installationsbranschen sympatiserar med tankarna bakom samtliga förslag men vill se ökade möjligheter för individer och företag att själva agera i enlighet med våra förslag.

Med denna viktiga reservation har installationsbranschen kompletteringar och kommentarer till följande förslag:

- 6.1.4 och 6.1.5 om regionalt yrkesvux;
- 6.2.1 om utbud;
- 6.3.1 regionala planeringsunderlag;
- 6.3.4 förbättring;
- 6.3.5 arbetsmarknadens behov;
- 6.8.2 arbetsplatsförlagt lärande;
- 6.8.3 regionala branschråd;
- 6.9.2 utveckling
- 7.2.4 allsidig social elevsammansättning

Kapitel 6. Förslag om planering och dimensionering

6.1 Utbud och dimensionering av gymnasial utbildning

6.1.1. Det behövs nya principer för planering och dimensionering av utbildning i gymnasieskolan

Tillsammans med Svenskt Näringsliv tillstyrker installationsbranschen utredningens förslag om att det ska tas betydande hänsyn till både ungdomarnas efterfrågan och behov och arbetsmarknadens behov när huvudmän bestämmer vilka utbildningar som ska erbjudas och antalet platser på utbildningarna.

En förutsättning för att detta ska fungera är givetvis att både elevernas efterfrågan och behov och arbetsmarknadens behov är kända. Det finns stora behov av underlag av hög kvalitet och som har stor träffsäkerhet. För att det ska ha effekt behöver det också följas upp. Vi delar därför utredningens bedömning att Skolinspektionen ska få i uppdrag att utöva tillsyn över huvudmännens efterlevnad.

6.1.2 Kommuner ska samverka för ett ändamålsenligt utbud

Tillsammans med Svenskt Näringsliv tillstyrker installationsbranschen utredningens förslag om att kommuner ska ingå ett samverkansavtal för gymnasieskolan. Vi välkomnar förtydligandet och utvecklandet av samverkan mellan kommuner inom regionalt yrkesvux. Vi instämmer i utredningens bedömning att samverkan behöver stärkas och förbättras avseende planering och dimensionering för att möta arbetsmarknadens kompetensbehov.

Installationsbranschen vill särskilt påminna om de förslag som Skolverket i december 2019 lämnade in till utbildningsdepartementet om revidering av förordningen för försöksverksamheten med Branschskola. Vi kan inte spilla tid när det gäller att permanenta Branschskola för t ex eldistribution samt kyl-, värme och ventilationsteknik.

Det är viktigt att den samverkan som redan sker tas till vara och att framtida samverkan bygger vidare på principer som fungerar. Det gäller särskilt den samverkan som finns mellan huvudmän och arbetslivet. Säkerställ att VVS-college, ETG College, Motorbranschcollege, Teknikcollege och andra collegekoncept och branschinvolvering tas till vara och utvecklas.

Samtliga koncept behöver skattefinansierat stöd för att klara de förändringar som utredningen föreslår.

6.1.3 Kommuners erbjudande av utbildning inom gymnasieskolan
Tillsammans med Svenskt Näringsliv tillstyrker Installationsbranschen

6.1.4 Möjligheten att delta i yrkesutbildning i regionalt yrkesvux inom
samverkansområdet ska öka

Utredningen föreslår att det ska förtydligas i förordningen om regionalt yrkesvux att personer hemmahörande i ett samverkansområde fritt ska kunna söka utbildning som erbjuds inom samverkansområdet samt att kommunerna ska ta emot behöriga sökanden från alla delar av samverkansområdet.

Tillsammans med Svenskt Näringsliv tillstyrker installationsbranschen dessa delar av förslaget.

Installationsbranschen anser att det är av största vikt att möjligheterna för yrkesväxlare att ta del av utbildning inom yrkesvux stärks. Dagens urvalskriterier utgör ett hinder. Det gäller även möjlighet till kompetensutveckling genom komvux och kompletterande utbildning efter genomförd validering.

6.1.5 Skolverket ska i sin fördelning av statsbidrag för regionalt yrkesvux ta hänsyn till behoven på hela arbetsmarknaden

Tillsammans med Svenskt Näringsliv tillstyrker installationsbranschen.

Installationsbranschen ser dock gärna att fördelningen av resurser för Yrkesvux utgår från de analyser som görs av Myndigheten för Yrkehögskolan.

Utbildningsplatser bör garanteras för samhällsviktiga funktioner enligt MSB:s definition. Till exempel bör varje län ha 20 fasta utbildningsplatser för elkraftmontörer (distributionselektriker). Dessa personer kan med fördel anställas som Företagslärlingar med Teknikinstallationsavtalet som förebild och de 600 poäng som Skolverket fastställt för branschskola Eldistribution kan kvalitetssäkras på Åsbro kursgård eller annan, av Sveriges Elkraftentreprenör, godkänd anläggning.

6.2 Enskilda huvudmäns roll stärks i den regionala infrastrukturen för utbildning

6.2.1 Enskilda huvudmän ska bidra till ett ändamålsenligt utbud
Tillsammans med Svenskt Näringsliv tillstyrker Installationsbranschen.

I Skollagen, kring godkännande av enskilda huvudmän, står idag:

"För att godkännande ska lämnas krävs därutöver att utbildningen inte innebär påtagliga negativa följder på lång sikt för eleverna eller för den del av skolväsendet som anordnas av det allmänna i den kommun där utbildningen ska bedrivas". Det är en otydlig och därför problematisk formulering.

Men det är också viktigt att påpeka att utredningens förslag är beroende av att Skolinspektionen kan bedöma elevers efterfrågan och behov och arbetsmarknadens behov på ett tillfredsställande sätt.

Det är i sammanhanget också viktigt att påpeka, och en förutsättning för att Installationsbranschen och Svenskt Näringsliv ska kunna tillstyrka förslaget, att sämre skolor måste kunna ersättas med bättre skolor. Det gäller oavsett om det är en kommunal eller

fristående aktör som inte håller måttet. Konkurrens driver kvalitet och ingen, framför allt inte eleverna, tjänar på att dåliga skolor inte kan ersättas med bättre alternativ. Det ställer stora krav på att Skolinspektionen kan bedöma utbildningarnas kvalitet och det kommer att kräva ett stort utvecklingsarbete hos myndigheten.

Det är viktigt att reglerna i så stor utsträckning som möjligt är desamma för kommunala och fristående huvudmän när utbildningar ska godkännas och startas upp.

För att säkerställa kvaliteten i upphandling av vuxenutbildning rekommenderar Installationsbranschen att utvärderingen av anbuderna ger extra poäng till de anordnare som kan erbjuda ett av branschen fastställt yrkesprov. För installationselektriker ger Arbetsförmedlingens gällande upphandling extrapoäng till de anordnare som är certifierade att genomföra det yrkesprov som Elbranschens Centrala Yrkesnämnd har fastställt för installationselektrikerns grundutbildning.

6.2.2 Enskilda huvudmän är en del av det regionala utbudet
Tillsammans med Svenskt Näringsliv tillstyrker installationsbranschen.

6.3 Bedömning av behov av gymnasial utbildning

6.3.1 Skolverket ska ta fram regionala planeringsunderlag om behovet av gymnasial utbildning

Tillsammans med Svenskt Näringsliv tillstyrker installationsbranschen.

Som utredningen konstaterar behöver flera olika myndigheter med befintliga uppdrag om analys och prognoser om arbetsmarknadens behov få i uppdrag att förse Skolverket med analyser av arbetsmarknadsbehoven på regional nivå som ska användas i planeringsunderlaget.

Svenskt Näringsliv och installationsbranschen vill understryka att det är viktigt att både de nationella programråden och branschorganisationer är involverade i analysen och användandet av prognoserna. Flera branschorganisationer gör egna analyser av kompetensförsörjningsbehovet, det är viktigt att Skolverket har system för att inhämta också den typen av underlag.

Vi delar bedömningen att länen, med viss anpassning och korrigerande, är en rimlig utgångspunkt för att geografiskt avgränsa planeringsunderlagens områden. Det är också positivt att de regionalt utvecklingsansvariga har en roll i arbetet med analys och prognoser av arbetsmarknadens behov.

Svenskt Näringsliv och installationsbranschen ser positivt på den myndighetssamverkan inom kompetensförsörjningsområdet som nyligen startats mellan Tillväxtverket, Skolverket, Arbetsförmedlingen, Universitetskanslersämbetet och Myndigheten för yrkeshögskolan. Den samverkan behöver utvecklas och öka i omfattning. Rimligen bör också SCB ingå i den samverkan som nu sker. Det är i sammanhanget också viktigt att påpeka att för kompetensförsörjningens del är det viktigare att veta hur många som tar examen från ett visst program och inriktning än antalet som söker sig till utbildningen.

Det är viktigt att SCB:s utbildningsprognosmodell, de regionala matchningsindikatorerna och Arbetsförmedlingens regionala analyser ständigt utvecklas och anpassas för att fungera som underlag för planering och dimensionering av gymnasial utbildning. Det är också centralt att arbetsgivare och branscher är involverade i det utvecklingsarbetet. Installationsbranschen ser gärna att detta arbete relateras till European Skills Index

Det ställs stora krav på Skolverkets förmåga att analysera och värdera de underlag de får från andra myndigheter. Med fördel byggs analysarbetet upp med Myndigheten för yrkeshögskolans

analysarbete och metoder som förebild och modell. Genom en nära dialog mellan Skolverket och Myndigheten för yrkeshögskolan och Universitetskanslersämbetet finns mycket att vinna.

Vi anser att det är självklart att Skolverket ska få i uppdrag att genomföra statistikinsamling om sökande, mottagna och antagna till sammanhållna yrkesutbildningar i komvux på gymnasial nivå. Det är anmärkningsvärt att det inte sker idag.

Positivt att Arbetsförmedlingen ska kategorisera arbetsmarknadsutbildning så att jämförbarheten med det reguljära utbildningssystemet ökar samt att Arbetsförmedlingen ska förse Skolverket med underlag om planerade och genomförda arbetsmarknadsutbildningar. Det är viktigt att Arbetsförmedlingen anpassar arbetsmarknadsutbildningen så att den kompletterar det reguljära utbildningssystemet och täcker behov som annars inte hade tillfredsställts.

Svenskt Näringsliv anser inte att Skolverket ska regionaliseras. När det gäller arbetet med planeringsunderlag anser vi att det kräver centraliserade processer för att fungera effektivt. Däremot delar vi utredningens bedömning om att det behövs mer regionalt stöd, till exempel från Skolverket.

Det krävs inte en regionaliserad skolmyndighet för att skapa ett väl fungerande regionalt stöd. Installationsbranschen ser gärna att Länsstyrelserna får en tydligare roll när det gäller att säkerställa fungerande kompetensförsörjning som bidrar till regionens utveckling.

6.3.2 Stöd till huvudmän som anordnar utbildning inom gymnasiesärskolan och komvux som särskild utbildning

Tillsammans med Svenskt Näringsliv tillstyrker installationsbranschen.

6.3.3 Skolhuvudmännen ska rapportera sitt planerade utbud till Skolverket

Tillsammans med Svenskt Näringsliv tillstyrker installationsbranschen.

Skolverket behöver säkerställa att uppgifterna kan inhämtas med så lite administrativa pålagor på huvudmännen som möjligt. Det är också viktigt att Skolverkets informationsplattform är öppen så att fler aktörer kan använda sig av data från plattformen.

6.3.4 Huvudmännens information till ungdomar och vårdnadshavare om gymnasieutbildningarna ska förbättras

Tillsammans med Svenskt Näringsliv tillstyrker installationsbranschen.

Information om vilka utbildningar som finns och vilka resultat som utbildningarna leder till är såklart avgörande för att eleverna ska kunna göra medvetna och välgrundade utbildningsval. Det förutsätter att huvudmännen tydligt redovisar utbildningarnas resultat. Det gäller både etableringen på arbetsmarknaden och övergången till högre studier. Men också genomströmning och examensfrekvens samt andra relevanta resultatmått. Installationsbranschen ser gärna att redovisningen ligger i linje med European Skills Index.

Det räcker dock inte att den här informationen enbart finns hos huvudmännen utan den måste också finnas lätt tillgänglig på Skolverkets informationsplattform. Där ska informationen finnas på nationell, regional, kommunal och enhetsnivå och det måste vara enkelt att jämföra utbildningar och huvudmän med varandra.

Tillsammans med Svenskt Näringsliv vill installationsbranschen samtidigt påpeka att det är viktigt att studie- och yrkesvägledningen i utbildningssystemet fungerar väl, för både unga och vuxna. Det finns förbättringspotential inom det området idag. Regeringen bör skyndsamt

hantera utredningen Framtidsval – karriärvägledning för individ och samhälle. Remisstiden för den utredningen gick ut i maj 2019.

Tillsammans med Svenskt Näringsliv anser installationsbranschen att samma statistik bör redovisas både för gymnasieskolan och för sammanhållna yrkesutbildningar inom komvux. Det är märkligt att utredningen inte föreslår detta.

6.3.5 Regionala branschråd för gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ska bidra med information om arbetsmarknadens kompetensbehov

En förutsättning för att yrkesutbildningen ska vara kvalitativ, relevant och effektiv är att branscher är engagerade och involverade i utformningen och genomförandet av utbildningarna. Det behöver också säkerställas att regionala branschråd kan inrättas utan att öka byråkratiseringen eller den administrativa bördan i utbildningssystemet. Tyvärr saknar vi konkretion i utredningens förslag kring regionala branschråd.

Installationsbranschen känner stor oro för att våra företag och yrken försvinner i den överbyggnad med regionala branschråd som utredningen föreslår.

Våra medlemsföretag är små, med begränsade resurser. Som branschorganisationer har vi möjligen kapacitet att bemanna några kompetensråd men våra företag tar redan ett stort ansvar för att lära upp nya medarbetare; praktik, APL, LIA, lärlingstid, olika skol- och branschråd.

Det är orimligt att lägga ytterligare ansvar och administrativa uppgifter på våra medlemsföretag.

Det är heller inte uppenbart att det är de tänkta regionala branschråden är bäst lämpade att bidra med att bedöma arbetsmarknadsbehovet i varje primärt samverkansområde. Här ser Installationsbranschen en möjlig roll för Länsstyrelserna.

Oavsett vilken form de regionala branschråden har är det centralt att de inte negativt påverkar arbetet i befintliga samverkansformer som till exempel VVS-college och ETG College.

6.3.6 Det nationella uppföljningssystemets insamlade uppgifter måste kunna offentliggöras på skol- och huvudmannanivå

Tillsammans med Svenskt Näringsliv tillstyrker installationsbranschen.

6.4 En gemensam antagningsorganisation ska införas

6.4.1 Alla skolhuvudmän i gymnasieskolan ska ingå i en gemensam antagningsorganisation

Tillsammans med Svenskt Näringsliv tillstyrker installationsbranschen förslaget med tillägget att särskild hänsyn tas till de gemensamma antagningsorganisationerna fungerar väl idag.

Vi anser att antagningsorganisation bör vara gemensam för gymnasieskolan och vuxenutbildningen. Se 6.9.3.

6.5 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser i reformens första steg

Innan Steg 2 träder i kraft är det nödvändigt att alla processer och strukturer som ska byggas upp under Steg 1 faktiskt har utvecklats och är väl fungerande. Tillsammans med Svenskt Näringsliv anser installationsbranschen att en grundlig analys och utvärdering av Steg 1 är en förutsättning för att kunna gå vidare med Steg 2.

Det analys- och utvärderingsarbetet behöver påbörjas direkt och ske parallellt med införandet av Steg 1 för att inte tappa tid i reformarbetet.

6.6 Ökat statligt inflytande – reformens andra steg

Tillsammans med Svenskt Näringsliv delar Installationsbranschen utredningens bedömning om att det krävs omfattande förberedelser och utvecklingsarbete av Skolverket för att öka statens inflytande över planering och dimensionering, och att Skolverket bör få ett sådant utvecklingsuppdrag.

Vi delar också utredningens bedömning om att först när ett sådant utvecklingsuppdrag är genomfört kan föreslagna förändringar i skollagen som ger staten ett ökat inflytande över planering och dimensionering genomföras. Däremot kan vi inte säga när bestämmelserna om detta bedöms kunna tillämpas. Det finns också delar av Steg 2 som behöver utredas vidare och där det skulle krävas att det görs tydligare bedömningar av vad som hänt efter Steg 1.

6.6.1 Samverkansavtal ska omfatta all sammanhållen yrkesutbildning i komvux på gymnasial nivå

Tillsammans med Svenskt Näringsliv tillstyrker Installationsbranschen.

6.6.2 Skolverket ska besluta om regionala ramar för utbudet på gymnasial nivå

Risken är stor att tilltron till att statlig detaljplanering ska lösa planeringen och dimensioneringen av gymnasial utbildning. Det behöver finnas en flexibilitet regionalt och lokalt kring vilka program och inriktningar som ska ges. Vem som ska utföra utbildningen behöver utgå från kvalitet på utbildningen och inte utifrån någon proportionell fördelning. Till detta kommer installationsbranschens konkreta förslag att öka individers och företags möjlighet att ta eget ansvar för sin kompetensförsörjning och kompetensutveckling.

På grund av bristande hänsyn till hela arbetsmarknadens kompetensbehov i kommunernas planering av yrkesutbildning gör utredningen bedömningen att staten behöver ta ett större ansvar för planering och dimensionering även inom komvux. Till detta kommer installationsbranschens konkreta förslag att öka individers och företags möjlighet att ta eget ansvar för sin kompetensförsörjning och kompetensutveckling.

Tillsammans med Svenskt Näringsliv är installationsbranschen positiva till förslaget, givet att formerna för Skolverkets arbete med analys är utvecklat och fungerar på ett ändamålsenligt sätt.

6.6.4 Kommuner och huvudmän för utbildning ska få lämna synpunkter innan Skolverket beslutar om ramar

Om Skolverket ska besluta om regionala ramar för utbildningsutbudet är det också självklart att kommuner, huvudmän, branscher och lärosäten får lämna synpunkter på dessa innan beslut fattas. Det behövs en stor transparens och tydlig dialog mellan olika aktörer så att utbildningsutbudet motsvarar elevernas efterfrågan och arbetsmarknadens behov av kompetens.

Till detta kommer installationsbranschens konkreta förslag att öka individers och företags möjlighet att ta eget ansvar för sin kompetensförsörjning och kompetensutveckling.

6.6.5 Kommunerna ska följa de regionala ramarna för utbildning i gymnasieskolan

Tillsammans med Svenskt Näringsliv anser Installationsbranschen att kvalitetsmekanismer saknas i utredningens förslag kring hur platser ska fördelas. Vi ser en viss risk för alltför stor tilltro till statlig detaljplanering av gymnasial utbildning. Utbildningsplatser kan inte dimensioneras fram utifrån en mall som bygger på proportionerlig fördelning av utbildningsplatser. De aktörer med högst kvalitet, effektivitet och måluppfyllelse måste vara de aktörer som bedriver gymnasial utbildning. För Svenskt Näringsliv är det en förutsättning att

det finns system på plats för att mäta kvalitet och effektivitet av gymnasial utbildning innan omfattande förändringar görs.

6.6.6 Enskilda huvudmän för gymnasieskola ska ges godkännande i förhållande till utbildningsbehoven

Tillsammans med Svenskt Näringsliv anser installationsbranschen att kvalitetsmekanismer saknas i utredningens förslag kring hur platser ska fördelas. Vi ser en viss risk för alltför stor tilltro till offentlig detaljplanering av gymnasial utbildning. Utbildningsplatser kan inte dimensioneras fram utifrån en mall som bygger på proportionerlig fördelning av utbildningsplatser. De aktörer med högst kvalitet, effektivitet och måluppfyllelse måste vara de aktörer som bedriver gymnasial utbildning. För Svenskt Näringsliv är det en förutsättning att det finns system på plats för att mäta kvalitet och effektivitet av gymnasial utbildning innan omfattande förändringar görs.

6.6.7 Befintliga enskilda huvudmän för gymnasieskola ska få nya godkännanden genom en förenklad prövning

Tillsammans med Svenskt Näringsliv avstyrker installationsbranschen förslaget och anser att frågan kräver ytterligare utredning. Då behöver också andra mekanismer, som en tydlig kvalitetsuppföljning av samtliga huvudmän inkluderas.

6.6.8 Sammanhållen yrkesutbildning i komvux ska definieras i skollagen

Tillsammans med Svenskt Näringsliv tillstyrker installationsbranschen förslaget, under förutsättning att arbetet med att ta fram vilka sammanhållna yrkesutbildningar som ska vara nationella och vilket innehåll dessa ska ha görs i nära dialog med installationsbranschen. För att utbildningarna ska vara relevanta och leda till arbete krävs en stark förankring hos både privata och offentliga arbetsgivare.

Att utgå från de nationella yrkespaketen är ett sätt att säkerställa att de sammanhållande yrkesutbildningarna motsvarar branschernas kompetenskrav, vilket är avgörande för ändamålsenlig utbildning och anställningsbarhet.

Utredningen för ett resonemang om hurvida det ska finnas en övre och nedre gräns för hur många poäng en sammanhållen yrkesutbildning får omfatta. Tillsammans med Svenskt Näringsliv vill vi understryka att det är branschernas krav och behov som måste styra omfattningen på olika utbildningar. Längden på utbildningen bör baseras på en sammanvägning av branschernas krav för det aktuella yrket och individens förkunskaper.

Vi välkomnar utredningens förslag att personer som genomgått sammanhållen yrkesutbildning ska få en dokumentation, ett självständigt dokument som utgör ett reellt erkännande.

6.6.9 Kommunernas utbud av sammanhållen yrkesutbildning i komvux ska följa Skolverkets ramar

Utredningen lyfter behovet av att kommunerna ska kunna erbjuda individuella lösningar. Här har installationsbranschens kompletterade förslag en viktig funktion.

Valideringsdelegationens förslag om att kommuner ska vara skyldiga att erbjuda inledande kartläggning av kompetens och eventuellt även validering inför utbildning inom komvux, ser installationsbranschen tillsammans med Svenskt Näringsliv som en viktig komponent för en effektivare och mer ändamålsenlig vuxenutbildning. Ett väl fungerande system för inledande kartläggning och validering följt av utbildning utifrån individens förkunskaper och arbetslivets behov kan bidra till både effektivare utbildningsvägar och bättre matchning.

Installationsbranschen vill understryka att små och specifika behov på arbetsmarknaden riskerar att inte fångas upp av Skolverkets styrande ramar. Installationsbranschens gemensamma förslag har därför en viktig kompletterande funktion, där företag och branscher själva kan initiera utbildningar.

Tillsammans med Svenskt Näringsliv föreslår vi därför en **försöksverksamhet** där yrkesutbildning på gymnasial nivå, primärt inom yrkesvux, kan initieras av företag och branscher tillsammans med utbildningsanordnare. Inom ramen för det riktade statsbidraget för yrkesvux hos Skolverket, som idag enbart kan sökas av kommuner, bör det reserveras en andel där företag eller branscher tillsammans med utbildningsaktörer kan ansöka om medel för att anordna utbildningar.

Vidare anser installationsbranschen tillsammans med Svenskt Näringsliv att förslaget behöver kompletteras med stärkta förutsättningar för branschskolor för mindre och specifika yrken, genom att försöksverksamheten med branschskolor utvecklas och permanentas.

Risken att kommunerna förlorar sin flexibilitet i anordnandet av enstaka yrkesinriktade kurser riskerar även att påverka tillgängligheten på kompletterande utbildning efter genomförd branschvalidering, som redan idag brister. Det finns i vissa fall även skäl att utveckla utbudet av enstaka yrkeskurser för att bättre motsvara branschernas behov.

Installationsbranschen tillstyrker utredningens förslag under förutsättning att de kompletteras med funktioner och tillägg enligt ovan som värnar tillgänglighet, flexibilitet och resurseffektivitet.

6.6.10 Utökade möjligheter att delta i yrkesutbildning i komvux

Tillsammans med Svenskt Näringsliv tillstyrker installationsbranschen förslaget.

Enligt utredningens förslag ska hemkommunen finansiera individers utbildning som sker hos annan kommun inom det primära samverkansområdet och att det är valbart för hemkommunen att finansiera utbildning som sker utanför det primära samverkansområdet.

Det finns skäl att utvidga hemkommunernas skyldighet till att finansiera utbildning även utanför det primära samverkansområdet av två skäl. Dels är utbudet i någon mån begränsat då det primära samverkansområdet har samma ram och därmed utbildningsutbud. Dels kan en individ bo nära utkanten av det primära samverkansområdet och ha bättre förutsättningar att utbilda sig utanför det primära samverkansområdet.

6.7 Skolverket ska förbereda införandet och utarbeta förslag kring ramarnas konkreta utformning

Utformningen är avgörande för ramarnas funktion, om de blir ändamålsenliga, ger önskat resultat och genomslag.

6.8 Kvalitetshöjande insatser för yrkesutbildning i komvux

6.8.1 Det finns fortsatt behov av statsbidrag för vissa utpekade områden inom ramen för regionalt yrkesvux

Tillsammans med Svenskt Näringsliv anser installationsbranschen att det riktade statsbidraget ska finnas kvar tills vidare för alla former av regional yrkesutbildning för vuxna. Därmed även för de utpekade områdena, detta till skillnad från utredningen

6.8.2 Arbetsplatsförlagt lärande ska ingå i all sammanhållen yrkesutbildning i komvux

Tillsammans med Svenskt Näringsliv tillstyrker installationsbranschen förslaget. Det är bra att all sammanhållen yrkesutbildning föreslås innehålla APL även yrkesutbildningar utanför yrkesvux. APL är helt avgörande för att en yrkesutbildning ska vara relevant.

Installationsbranschen föreslår därför att varje elev eller vuxenstuderande ska garanteras minst ett platsbesök av ansvarig lärare.

Installationsbranschen anser att dagens **15 procent** inom yrkesvux borde vara ett minimum för all sammanhållen yrkesutbildning inom komvux. Undantag bör göras för individer som kan valideras relevant yrkeserfarenhet.

Det är dock viktigt att installationsbranschens små företag erhåller ersättning för den stora utbildningsinsats som görs genom en utbildnings- eller praktikpeng.

6.8.3 Regionala branschråd ska ersätta yrkesråd

Installationsbranschen känner stor oro för att våra företag och yrken försvinner i den överbyggnad med regionala branschråd som utredningen föreslår.

Marginalerna för våra medlemsföretag är små, både när gäller tid och pengar. Som branschorganisation har vi möjligen kapacitet att bemanna några kompetensråd men det är ytterst osannolikt att våra medlemsföretag kan avsätta oavlönad tid för denna administrativa uppgift.

Det är heller inte uppenbart att det är de tänkta regionala branschråden är bäst lämpade att bidra med att bedöma arbetsmarknadsbehovet i varje primärt samverkansområde. Här ser Installationsbranschen en möjlig roll för Länsstyrelserna.

Oavsett vilken form de regionala branschråden har är det centralt att de inte negativt påverkar arbetet i befintliga samverkansformer som till exempel VVS-college och ETG Sverige.

6.9 Behov av fortsatt utredning

6.9.1 Nya verktyg för tillsyn och kvalitetsgranskning avgörande för en mer likvärdig gymnasial utbildning

Svenskt Näringsliv och installationsbranschen delar utredningens bedömning. Utan en fungerande kvalitetsgranskning riskerar utredningens andra steg att cementera dåliga skolor. En väl fungerande granskning av undervisningens kvalitet i gymnasial utbildning i allmänhet och yrkesutbildning i synnerhet är en förutsättning för att gå vidare med utredningens andra steg.

6.9.2 Gymnasieskolans utbildningar bör utvecklas

Tillsammans med Svenskt Näringsliv delar installationsbranschen utredningens bedömning. Gymnasieutbildningen behöver utvecklas och det är viktigt att de nationella programrådets roll ständigt stärks och utvecklas för att säkerställa att utbildningarna lever upp till de förväntningar näringslivet har på gymnasieprogrammen. Både de högskoleförberedande programmen och yrkesprogrammen behöver bli bättre och samtliga elever i gymnasieskolan behöver nå längre än vad de gör idag. Gymnasieskolan måste också bli mer flexibel, gärna med ett erbjudande om ett yrkespaket inför år 3 för de elever som vill kunna arbeta direkt efter studenten.

Utredningen nämner också några av Svenskt Näringsliv efterfrågade reformer. Något som borde genomföras skyndsamt är att den grundläggande högskolebehörigheten ska ingå på samtliga

program men att den på yrkesprogrammen ska gå att välja bort eller byta ut mot fler yrkesämnen.

För installationsbranschen är det särskilt angeläget att utreda hur idrottsutbildningar bättre kan kombineras med yrkesprogrammen El- och energi samt VVS- och fastighet.

Installationsbranschen understryker vikten av att yrkesutbildning kvalitetssäkras med ett yrkesprov som säkerställer att elever självständigt kan förbereda, genomföra och dokumentera vanligt förekommande installationer: elektricitet, värme, vatten och andra medier.

6.9.3 Regionala antagningskanslier i komvux

Tillsammans med Svenskt Näringsliv delar installationsbranschen utredningens bedömning och anser att gemensamma antagningskanslier bör tas fram för samtliga huvudmän som bedriver sammanhållen yrkesutbildning inom komvux. Dessa är med fördel gemensamma med gymnasieskolans (Förslag 6.4.1).

Kapitel 7 – Förslag om finansiering och resurstilldelning i gymnasieskolan

7.2.4 Huvudmän ska arbeta aktivt för en allsidig social elevsammansättning vid sina skolenheter

Att elever med olika bakgrund möts i gymnasieskolan är viktigt. Det är också viktigt att elever som går på olika program möts. När det gäller planering av gymnasieskolor bör särskilt fokus riktas mot att elever på högskoleförberedande program och yrkesprogram möts.

På Installationsföretagens två egna gymnasieskolor, Refis och ETG Nyköping, arbetar vi för att alla individer ska känna sig välkomna och kunna utveckla sin potential under gymnasietiden.

Samtidigt tvingas vi konstatera att utbildningsmiljön på många skolor skrämmer bort flickor från våra två viktigaste gymnasieprogram: VVS- och fastighet; El och energi.

Vår bästa installationsskola, Universitetsholmen i Malmö, riskerar att förpassas till ett trist industriområde samtidigt som de styrande Socialdemokraterna påstår att de värnar yrkesutbildning.